

A szakképzésben végbemenő változásokról

Magyarországon a szakképzés nagy változások előtt áll. Az „illetékesek” végre belátták, hogy a jelenlegi helyzet tarthatatlan, szükség van a reformra. Apáink, nagyapáink világviszonylatban elismert szakemberek voltak, a mai „szakemberekről” sajnos ez nem mondható el. A magyar szakképzést a rendszerváltás óta minden szinten sikerült tönkretenni.

Történetek dugába dőlt próbálkozások, pl. legutóbb az „előrehozott szakképzés” névre hallgató borzalom, (csak egy kiragadott példa: a tanulók agresszív magatartását 126 óra művészettörténeti ismeretek beiktatásával gondolták szabályozni, agyrém) de előrelépést nem tapasztalhattunk. Sokszor sok helyen hangoztattuk, ameddig a gazdaságban hosszú évek-évtizedek óta bizonyító gazdálkodók hangját, véleményét, javaslataikat – melyek az MKIK-nál központosultak – nem fogadják meg, nem lesz számottevő előrelépés. Most jó irányú változás történt, hiszen a szakképzést és az ezzel járó feladatokat nagy részét az MKIK-ra bízta. A kamara felügyelete alá tartozó 125 szakmából jelenleg már 48-nál folyik a tartalom frissítése, tananyagok, SZVK-k, központi programok készítése (szakiskolai szint, mesterszint, tanárok-oktatók továbbképzése stb.). Nagy tapasztalattal rendelkező vállalkozók és tanárok alkotta teamek végzik a munkát, melynek várható eredménye bizakodásra adhat okot. Végre a gyakorlatorientált duális képzés került előtérbe, a szakmai munka ennek figyelembevételével történik. A várhatóan 2012-13-as tanévben bevezetendő 3 éves képzés azonban buktatókat is hordoz magában. A legnagyobb problémát előreláthatóan a gyakorlati szakképzést biztosító vállalkozások passzivitása fogja okozni, ezért nem lesz elég képzőhely a megemelkedett tanulói létszám elhelyezésére. Jelenleg a vállalkozóknak nem éri meg szakmunkástanulókat foglalkoztatni. Ennek a gondnak a megváltoztatása, a vállalkozók „aktívabbá” tételének érdekében munkaanyagokat készítettünk, javaslatokat fogalmaztunk meg, melyekből néhányat most bemutatunk.

Javaslat a szakképzésben részt vevő vállalkozások érdekeltségének növelésére

A megújuló szakképzési rendszerben egyértelműen megnő az országos és megyei kamarák feladata és felelőssége. A tananyagok tartalmi és minőségi megújítása, a duális képzés feltételeinek megteremtése, új vizsgáztatási rendszer kialakítása, önmagukban is hatalmas feladat. Mindez szoros együttműködést kíván a kamara, a képzőiskolák és a képzésben részt vevő vállalkozások között. A szakképzés kamarai felügyelet alá való helyezése a korábbinál lényegesen nagyobb felelősséget, új szemléletet, szervezeti rendszert és finanszírozást is jelent.

A fenti feladatok közül most csak eggyel kívánunk foglalkozni, és pedig a gyakorlati képzőhelyek számának növelésével. Ma ismertes, hogy a vállalkozásoknak csak igen csekély száma foglalkozik szakmunkástanuló képzésével. A képzésbe bevont vállalkozások

számának jelentős növelése alapvetően érdekeltségi probléma. Ha megkérdezzük ma egy vállalkozót, miért nem képez tanulókat, legtöbbször az alábbi okokat sorolja:

- anyagilag nem éri meg, tényleges költségei nem térülnek meg,
- a költségek visszaigénylése rendkívül bürokratikus, több hetet, esetleg hónapot is igényel,
- a támogatások finanszírozása utólagos, ami egy kisvállalkozás számára elfogadhatatlan.

A fentiek részbeni vagy teljes egészében történő megszüntetése véleményünk szerint jelentős előrelépést jelentene. Ehhez kívánunk az alábbiakban javaslatokat előterjeszteni.

1. A jelenlegi finanszírozás helyett be kell vezetni a szakmánként kidolgozott normatív finanszírozási rendszert. A normatívák kidolgozását a szakmai szövetségek közreműködésével az MKIK dolgozza ki, az alábbi költségek figyelembevételével:

- a. **Ösztöndíjak és járulékaik.** Törvényben meghatározott összegek. Amennyiben a vállalkozás nem a maximálisan adható összeget fizeti, úgy a ténylegesen fizetett, a tanuló-szerződésben rögzített és a maximálisan adható összeg különbségével csökken a rá vonatkozó normatív visszaigénylés.
- b. **Étkezési utalvány, munkaruha, védőruha, tisztálkodószerek, orvosi vizsgálat, biztosítási díjak** szakmánként megállapított fix költségek, amelyek jogszabályokon, ill. szakmánként egységesen megállapított összegeken alapulnak.
- c. **Szerszámköltségek.** A szakmai szövetségek által összeállított, a tananyagra épülő, a szakma elsajátításához nélkülözhetetlen eszközök listáját kell kidolgozni, majd ezen eszközök gyakorlati idővel arányos költségeit figyelembe venni.
- d. **Anyagköltség** (alap-, segédanyagok, ill. energiafelhasználás) a szakmai ismeretek, az eddigi tapasztalatok alapján a szakmai szövetségek megfelelő pontossággal meg tudják állapítani.
- e. **Tárgyi eszközök költsége** (gépek, berendezések, bérleti díjak) Szintén szükséges azon tárgyi eszközök körének szakmánként történő meghatározása a szakmai szövetségek által, amelyeknek gyakorlati időarányos része elszámolható.

Az így képzett normatívákat a kamara a szakmai szövetségekkel együtt alakítja ki, természetesen csak a ténylegesen felmerülő, a szakma elsajátításához feltétlenül szükséges, bárki előtt megvédhető költségek vehetők figyelembe. Ez a kamara felelőssége, aki erről a kormánnyal tárgyal.

Nagyon fontos, hogy minden szakmában ki kell dolgozni a gyakorlati képzőhelyre vonatkozó tanmenetet, annak pontos tartalmát és ütemezését.

2. A normatív finanszírozás gyakorlati alkalmazása

- a. Normatív finanszírozás **tanulószerződéssel rendelkező tanuló** után jár. Feltétel a rendszeres iskolai és gyakorlati képzőhelyen való részvétel. Ennek ellenőrzése és igazolása a megyei kamarák feladata. A jelenlegi párhuzamosságok (többszöri iskolai, egyéb papírok beszerzése) megszűnnek.
 - b. Normatív támogatást igénybe vevő vállalkozással a **megyei kamarák szerződést kötnék**, amely tartalmazza a két fél jogait és kötelezettségeit. A szerződés tervezetét az MKIK dolgozza ki és teszi kötelezővé a megyei kamarák részére.
 - c. A kisvállalkozók elemi érdeke, hogy a **képzési normatívához havonta hozzájussanak**. Ennek egyik módja lehet, hogy olyan adónemhez kell kapcsolni, ami havi adóbevallást igényel. Ez jelenleg a hó közepén esedékes szja- és tb-járadék bevallás és befizetése. Ezt kiegészítve a normatív szakképzési járadék igénylésével, a befizetendő összegből levonható a normatíva. A kamarák a folyamatos ellenőrzések során ellenőrzik az igénylés jogosultságát (tanulólétszám, jelenlét stb.). Ezzel jelentősen egyszerűsödne az adminisztráció, csökkenne a vállalkozó költsége.
A tényleges és szakmailag alátámasztott normatívák kialakításával és annak alkalmazásával jelentősen csökkenthetők mind a vállalkozás, mind az állam kiadásai. A felesleges és túlbonyolított jelenlegi visszaigénylési rendszer számos kiadással, idegeskedéssel, hatalmas idővesztéssel jár. Ez senkinek sem lehet érdeke. A bizalom megteremtése az állam, a kamara és a vállalkozók között alapvető feltétel. Ehhez kell segítséget nyújtani és bizonyos mértékű felelősséget vállalnia a kamarának.
3. A vállalkozói érdekltség növelésére javasoljuk a szakképzési alap és a munkaerő-piaci alap bizonyos mértékű összekapcsolását. Amennyiben a vállalkozó az általa kiképzett tanulót legalább két évig a szakma megszerzése után tovább foglalkoztatja, legyen jogosult a bér és járadék 50-80 százalékát a munkaerő-piaci alapból visszaigényelni. A mérték a szakma keresettségétől, ill. a térség munkaerő-piaci helyzetétől függjön. Bizonyítható tény, hogy szakképzés-bizonyítvány megszerzése utáni kettő évben dől el igazából, hogy szakemberré válik-e a munkavállaló. Addig nagy valószínűséggel a munkabérét, járadékát költségeit és az utána járó közterheket sem képes megtermelni.
 4. Egyéb javaslatként megemlítjük a következőket:
 - a. A normatíva alkalmazásával / csökkentésével/ szabályozni lehetne, az ún. divatszakkák túlképzését.
 - b. Jelenleg nincs az RFKB döntéseinek figyelembe nem vétele miatt semmiféle szankció. Az RFKB hatásköre csak a TISZK-tagokra vonatkozik. Az eddigi tapasztalatok alapján megfigyelhető, hogy egy szigorúbb létszámcsonkítás - egy adott szakmában - után a piaci képzésben megnőnek a szakma képzési számai. Itt is nagyobb szerepet kellene kapni a kamarának véleményezési vagy akár vétőjoggal. Különösen igaz ez az állami támogatásokkal működő piaci képzőszervezetekre.
 - c. A morális problémák elkerülése érdekében javasoljuk, hogy a tanulmányi szerződésekben kerüljön rögzítésre, hogy az ösztöndíj kifizetése csak banki úton, átutalással lehetséges.

Összefoglalva javaslatunkat: meggyőződésünk, hogy az egyszerűbb adminisztráció és a költségeket jelentősen csökkentő normatív finanszírozási rendszer érdemben javítja a vállalkozók érdekeltségét a szakképzésben. Bár ma is működik egy ún. átalány elszámolás, de ez olyan alacsony összeget jelent, hogy egyértelműen az érdekeltség ellen hat. Tisztában vagyunk vele, hogy a tényleges és szakmailag alátámasztott normatív finanszírozás a hivatali bürokráciával nehezen fogadható el, bár egybe esik a kormány törekvéseivel. Kitarató és meggyőző tárgyalással, okos kompromisszumokkal azonban elérhető.

DR. TÓTH ISTVÁN ÉS SZÉNÁSI RÓBERT
CSMKIK OSZMM TAGJA ÉS ALELNÖKE

Szerződéses szakmunkástanulók költségeinek összetevői, autószerelő, autóelektronikai műszerész és karosszérialakatos szakmában

A szerződéses tanulók költségeit három fontos tényező határozza meg:

- **Első tényező:** a vizsgált műhelyekben 2007-2010 között átlagosan 33-35 000 Ft/fő/hó költségvonzata volt egy tanuló képzésének (ez magába foglalta az étkezés, biztosítás, munkaruha, üzemorvos, ösztöndíj és közterhei költségeit).
- **Második tényező:** az előzőek nem tartalmazták, de elszámolható volt még a védőeszközök, tisztálkodási eszközök, szerszámköltségek és anyagköltségek tanulóra eső hányada, valamint az **oktató bérének és járadékainak** a fenti célra elszámolható költsége. E második tényező összege évente változó, függ a tanulók létszámától, az oktató bérének besorolásától, (az oktató milyen végzettséggel rendelkezik, pl. mesteri cím) a műhely felszerelésétől (eszközpark, technológiák oktatási célú használata) stb.
- **Itt az a javaslatunk**, hogy amennyiben 8 fő esetén 1 fő oktató/8 óra számolható el, akkor 7 főnél 7,5 óra, 6 főnél 7 óra, 5 főnél 6,5 óra, 4 főnél 6 óra, 3 főnél 5,5 óra, 2 főnél 5 óra, 1 főnél 4,5 óra legyen elszámolható.
- **Harmadik tényező:** jelentős terhet jelent még az adminisztráció, mert nem minden vállalkozó, illetve könyvelő vállalja fel (vagy nem kis könyvelési díj ellenében) az alább felsorolt feladatokat:
 - Bejelentkezés NSZFI felé /nyilvántartási szám miatt/
 - Képzőhely-tanúsítvány megszerzése
 - Tanulóigény / kamara, iskola/
 - Befogadó nyilatkozat
 - Tanulószerződés
 - APEH 11T1041 biztosított jogviszony bejelentés
 - Baleseti oktatás, jegyzőkönyv
 - Foglalkozáseü. szolgálat bejelentés, üzemorvosi vizsgálat
 - Tanuló baleseti biztosításkötés
 - Étkezés biztosítása (meleg étel vagy étkezési jegy) és nyilvántartása
 - Munkaruha, védőfelszerelés biztosítása és nyilvántartása
 - Bérszámfejtés és ezek nyilvántartása
 - Betegszabadság-, táppénz-ügyintézés és -nyilvántartás
 - APEH (NAV) havi bevallás (1108 A+M)